

Ilija Trojanow
ZBIRALEC SVETOV

prevedel Brane Čop

for

Nuruddin

&

Ranjit

who truly cared

Roman je navdihnilo življenje in delo Richarda Francisa Burtona (1821–1890). Dogajanje včasih do podrobnosti sledi njegovemu življenjepisu v mladih letih, včasih pa se močno oddalji od izpričanega. Četudi je v besedilo vpletenih nekaj Burtonovih izjav in misli, so osebe in dogajanje v romanu večidel plod avtorjeve domišljije in si ne prizadevajo, da bi se kosale z biografsko resničnostjo. Vsak človek je skrivnost; to še toliko bolj velja za človeka, ki ga nisi nikoli srečal. Ta roman je osebno približevanje neki skrivnosti, ne da bi jo hotel razkriti.

*Do what thy manhood bids thee to,
From none but self expect applause:
He noblest lives and noblest dies
Who makes and keeps his self-made laws.*

(Richard Francis Burton, Kasidah VIII, 9)

Izrazi v tujih jezikih so razloženi v slovarčku na koncu knjige.

Zadnja preobrazba

Umrli je zgodaj zjutraj, še preden bi se moglo razločiti črno nit od bele. Duhovnikove molitve so usahnile; ovlažil si je ustnice in pogoltnil slino. Zdravnik ob njem se ni premaknil, odkar mu je pojenjal utrip pod konicami prstov. Samo trma je nazadnje še držala njegovega pacienta pri življenju; naposled se je njegova volja vdala strdku. Na prekržani lahti umrlega je ležala lisasta dlan. Umaknila se je, da bi mu na gole prsi položila krucifiks. Veliko prevelik, je pomislil zdravnik, izrazito katoliški, baročen kakor pokojnikov brazgotinasti torzo. Vdova je stala zdravniku nasproti na drugi strani postelje. Ni si ji upal pogledati v oči. Obrnila se je stran, se mirno pomaknila k pisalni mizi, sedla in začela nekaj pisati. Zdravnik je videl, da je duhovnik pospravil stekleničko z oljem, in to razumel kot fanal, da je pospravil injekcije in električno baterijo. Bila je dolga noč; novo službo si bo moral najti. Obžalovanja vredno, ker je imel pacienta rad, pa užival je, ko je smel stanovati v njegovi vili visoko nad mestom, s pogledom v zaliv in daleč na Sredozemsko morje. Začutil je, kako zardeva, in je zato še bolj pordel. Obrnil se je stran od umrlega. Duhovnik, kar nekaj let mlajši od zdravnika, se je kradoma oziral po sobi. Zemljevid afriške celine je bil na eni steni z obeh strani stisnjen med knjižne police. Odprto okno, vznemirjalo ga je, kot ga je v tem trenutku vznemirjalo vse. Huškajoči šumi so ga spominjali na druge noči brez spanca. Risba na njegovi levi, za dolžino roke stran, lepa in nerazumljiva, ga je od prvega trenutka spravljala v negotovost. Spominjala ga je na to, da se je tale Anglež klatil po brezbožnih krajih, kamor hodijo samo lahkoverneži in objestneži. Njegova trmoglavost je bila razvpita. Veliko več o njem duhovnik ni vedel. Škof se je tokrat spet izmaknil neprijetni nalogi. Ni bilo prvič, da je moral dati poslednje olje neznancu. Zaupaj lastnemu zdravemu

človeškemu razumu, to je bilo vse, kar mu je škof dal s seboj na pot. Nenavaden nasvet. Ni se imel časa znajti. Žena ga je presenetila. Silila ga je, zahtevala zakramente za umirajočega, kakor da ji jih je bil duhovnik dolžan. Uklonil se je njeni volji in že obžaloval. Stala je pri odprtih vratih, izročila zdravniku kuverto in mu govorila. Naj kaj reče? Duhovnik je sprejel njeno tiho, a trdno zahvalo – le kaj naj reče? – in z zahvalo neizgovorjeni poziv, naj gre. Zavohal je njen znoj in molčal. V sprejemnici mu je podala plašč, roko. Obrnil se je stran, postal, s tako težo ne more v noč. Sunkoma se je obrnil k njej.

– Signora ...

– Boste oprostili, če vas ne pospremim do vrat?

– Narobe je bilo. Napaka je bila.

– Ne!

– Javiti moram, škofu.

– Njegova poslednja volja je bila. Upoštevati ste jo morali. Oprostite, oče. Veliko oprakov imam. Vaša skrb je neutemeljena. Škof je obveščen.

– Vi ste morda prepričani, signora, meni pa manjka vaša gotovost.

– Prosim, molite za pokoj njegove duše, za vse nas bo to najbolje. Nasvidenje, oče.

Dva dni je bedela ob mrliču, v molitvi in pogovorih, ob občasnih motnjah tistih, ki so se mu želeli še poslednjič pokloniti. Tretjega dne je hišno zbudila prej kot običajno. Hišna si je ogrnila šal čez spalno srajco. Tipala je skozi volneno noč do ute, kjer je spal vrtnar. Na njene klice se je odzval šele, ko je po vratih pobutala z lopato. Anna, je vzkliknil, se je spet kaj hudega zgodilo? Gospodarica te potrebuje, je odgovorila in dodala: takoj.

– Si že nabral za kurjavo, Massimo?

– Sem, signora, prejšnji teden, ko je postalo mraz, imamo dovolj ...

– Rada bi, da pripraviš za ogenj.

– Bom, signora.

– Na vrtu, ne preblizu hiše, pa tudi ne predaleč spodaj.

Postavil je majhno grmado, kakor v vasi ob enakonočju. Napor ga je malo ogrel. Zaradi nog, s prsti, mokrimi od rose, se je zubljev veselil. Anna je prišla ven s skodelico v rokah, lasje zmršeni kot vejice v suhljadi. Zavohal je kavo, ko je vzel skodelico od nje.

– Bo zagorelo?

– Če ne bo dežja.

Nagnil se je nad skodelico, kot da skuša v tekočini nekaj razbrati. Srkal je.

– Zanetim?

– Ne. Kdo ve, kaj hoče. Počakaj jo raje.

Zaliv se je svetlil, trijambornik je ravno pospravljaj jadra. Trst se je prebujal v enovprege in nosače tovorov. Gospodarica je stopala po trati v eni svojih težkih, širokih oblek.

– Zaneti.

Ubogal je. Gôri gôri, ženin sonce, sveti sveti, žena luna, je šepnil prvim plamenom. Pesmica, ki jo je pel oče ob enakonočju. Gospodarica je stopila k njemu; s težavo se ni odmaknil. Pomolila mu je knjigo.

– Vrzi jo v ogenj!

Skoraj bi se ga dotaknila. V tem ukazu je bila neka nemoč. Sama knjige ne bo vrgla v plamene. Pretipal je platnice, madeže, šive, se nekoliko odmaknil od plamenov, šel čez usnje na sledi spominu, dokler mu ni kapnilo, na kaj ga spominja otip – na brazgotino na hrbtu njegovega prvorojenca.

– Ne.

Zublji so švigali v vse smeri.

– Naj kdo drug. Jaz ne morem.

– Pa boš. Takoj.

Ogenj se je zravnal. Ni vedel, kaj naj ji odvrne. Annin glas je plamtel v njegovem ušesu.

– To se naju ne tiče. Če bo zdaj odšla ... priporočilno pismo, poslovilna darila. Kaj ti je do te knjige? Daj meni, kaj pa je to takega.

Ni videl, kako je poletela, zaslišal je samo pok, žar, plamene, ki so se zdrznili, in ko je knjigo zagledal v plamenih, se je ovitek ukrivil kot zarasli noht na nožnem palcu. Hišna pomočnica je počenila, sajasto materino znamenje na golem kolenu. Kamelje usnje gori, grimasa poka, številke na straneh gorijo, pavijanovo oglašanje žari, marati, gudžarati, sindi izpuhtijo, za njimi ostajajo kvakaste črke, ki vzplapolajo kot iskre, preden potonejo kot premogov prah. On, Massimo Gotti, vrtnar s Krasa nad Trstom, prepozna v plamenih umrlega signora Burtona v mladih letih, v starinski opravi. Massimo iztegne roko, si osmodi dlake na hrbtu dlani, strani gorijo, listki, nitke, kazala in njeni lasje; dolgi črni lasje, ki visijo s prednjega dela prekrizanih desk, ki jih nosi veter objokovanja. Samo za ognjeni zid daleč stran leži umrla, koža se ji olupí, lobanja razpoči, začne se krčiti, dokler ne ostane od nje le, kar tehta manj kot njeni lepi dolgi črni lasje. Mladi oficir ne pozna njene- ga imena in tudi ne, kdo je. Vonja ne more več prenašati.

Richard Francis Burton se odpravlja v naglici. Predstavljaj si, v mislih piše prvo pismo o novi deželi, po štirih mesecih na odprtem morju končno prispeš in na obali, na polenih, postavljenih po pesku, sežigajo trupla. Sredi te smrdljive umazane luknje po imenu Bombaj.

Britanska Indija

Zgodbe pisarja gospodarjevega sluge

0.

Prvi koraki

Po mesecih na morju, izročeni naključnim poznanstvom, govoričenje brez mere, pri visokih valovih racionirano branje, blagovna izmenjava s hindustanskimi slugami: portovec za besedni zaklad, *aste aste* v pasu brezvetrja, kakšen maček!, *khatarnak* in *khabardar* v viharju pred Rtom, valovi so tolkli v strmi formaciji, nobeden od potnikov v tem nagibu trupa ni obdržal hrane, marsikaj je bilo težko izgovoriti, dnevi so postajali vse bolj tuji, vsak je govoril sam s seboj, tako jih je nosilo čez indijsko lužo.

Potem pa zaliv. Izbočena jadra so zajemala zrak kot roke vodo. Zagledali so, kar so bili že zavohali ob prvem pogledu skozi daljnogled, ki je bil natrt z žbičnim oljem. Ni se dalo ugotoviti, kdaj je prišlo kopno na krov. Paluba je bila razgledna ploščad, oder za vse komentarje.

– Tabla je!

V pogovoru zmoteni Britanci ob palubni ograji so se obrnili. Starejši domačin, oblečen preprosto v bel bombaž, je stal neposredno za njimi. Bil je kar nekaj manjši od svojega mogočnega glasu. Bela brada mu je segala do trebuha, čelo pa je bilo gladko. Prijazno se jim je nasmehnil, a jim je prišel preblizu.

– Dvojni boben. Bol iz boma in baja.

Mož je izvlekel dve lahti in dve dlani in ju začel premikati za spremljavo svojega globokega glasu.

– Na levi strani blagoslovljeni zaliv Bom Bahia in na desni strani Mumba Ai, boginja ribičev. Tintal iz štirih zlogov. Če želite, vam pokažem.

Že se je zrinil mednje in začel bobnati s kazalcema, z glavo pa je stresal grivo.

Bom-Bom-Bay-Bay

Bom-Bom-Bai-Bai

Mum-Mum-Bai-Bai

Bom-Bom-Bay-bay.

– Grobo in rezko, kakor se spodobi za ritem, ki udarja že stoletja: Evropa na drugi strani, Indija na tej strani. Pravzaprav je preprosto, za vsakogar, ki zna prisluhniti.

Moževe oči so se zadovoljno smejale. Boljše potnike so poklicali k izkrcanju; šalupa je čakala, Indija je bila le nekaj zavesljajev daleč stran. Burton je pomagal eni od očaranih dam po lestvi. Ko je varno obsedela z rokami v naročju, se je obrnil. Zagledal je belolasega, belobradega bobnarja na krovu, togega, s široko razkrečnimi nogami, z rokami, prekrizanimi na hrbtu. Oči so se mu kotalikale izza debelih stekelc. Pojdite, pojdite! Ampak pazite na prtljago. Tole ni Britanija. Na sovražno ozemlje stopate! In je odfrčal njegov smeh, ko je šalupa ječala na vrveh navzdol proti morju.

Po pristanku je postalo očitno, kako zavaja daljnogled. Pomol je bil sezidan na gnijočih ribah, prevlečen z zasušnim urinom in žolčasto vodo. Rokavi so brž prekrili nosove. Stoletja gnilobe, z bosimi nogami zbite v trdna tla, na katerih se je neki uniformiranec vrešče potil. Prišleki so se oklevaje ozirali. Radovednost so za zdaj preložili. Prepustite nam vse, odvzeli vam bomo vse delo! Burton

je pariral lepljivi angleščini enega od agentov s hindijem, s ponosnim premislekom. Poklical je kulija, ki je stal ob strani, in ignoriral metež, povprašal, prisluhnil, se pogajal, nadzoroval, kako so naložili njegove skrinje na hrbte in jih nesli h kočiji, ki je bila že pripravljena. Pot da ni dolga, je rekel kočijaž, in njegova cena je nizka. Kočija je drsela skozi gmoto ljudi kakor barka na vleku. Na krmnem valu so plavali kepiji in pleše, turbani in topiji. Okoli sebe v teh vrtincih ni mogel razpoznati obrazov in nekaj časa je trajalo, da je zagledal podobo, ki je imela smisel: pred neko trgovino so počivale kramarjeve šape na vrečah riža. Burton se je naslonil nazaj, medtem ko je kočija ubežala luki in zavila na široko cesto. Neki pobič se je kopitom izognil tako pozno, kot je zahtevala preizkušnja poguma, in samega sebe nagradil z režanjem. Nekoga so brili tik ob vrtinčenju koles. Burtonu so pomolili otroka brez kože. Kratko se je zdrnil in nanj spet pozabil. Kočijaž kot da mu je našteval stavbe na obeh straneh ceste: Apollo Gate, za njim Fort, Secretariat, Forbes House. Sepoj! je pokazal kočijaž na pokrivalo, pod njim mastni lasje, bolj spodaj suhljate, kosmate noge v prekratkih delovnih hlačah. Grozljivo, je pomislil Burton, to so domači soldati, ki jim bom poveljeval, za boga krščenega, kakšna obleka, sama štafaža, še izraz na obrazu kakor prekopiran od Britancev. Kočija je zdrvela mimo grozda žena, ki so bile po rokah in nogah tetovirane. Poroka, se je razveselil kočijaž. Ozaljšane so hitro izginile za vogalom. Stavbe, v glavnem trinadstropne, kot da bi imele gangreno. Na nekem lesenem balkonu se je mož odhrknil in pljunil svojo bolezen na cesto. Tiste redke stavbe z držo so delovale kot nadzorniki v koloniji gobavcev. Spet in spet je Burton zagledal med kronami palm sivoglave vrane. Enkrat so zaokrožile okoli marmornega angela, ki mu je zastrta ženska poljubljala

noge. Tik preden sta prispela v hotel, je videl, kako se vrane spuščajo na truplo. Včasih, kočijaž se je pri polni hitrosti obrnil, ne počakajo na smrt.

Hotel British v Bombaju nikakor ni bil podoben hotelu Britain v Brightonu. V Bombaju so za manj udobja zahtevali več denarja, posteljo, mizo in stol si si moral poiskati sam. V Brightonu ni nikoli kak nalit kadet z resastimi lasmi in močvirnim zadahom stopil ponoči na stol in zijal čez muslimsko pregrado v svoje sosede. Burton, ki se spancu tudi po več urah še ni približal, je odgrnil mrežo proti komarjem in zabrisal v kadeta prvo reč, ki mu je prišla pod roke. Izstrelek je zadel kadeta naravnost v obraz. Zrušil se je s stola, tiho preklinjal, dokler se ni prižgala sveča in je bilo zaslišati krik: kadet je prepoznal izstrelek, podgano, ki jo je tik pred tem s škornjem pobil Burton. Samo stena iz blaga je varovala suhljatega kadeta pred lastnimi grožnjami. Burton je segel še enkrat pod posteljo in privlekel steklenico konjaka. Kuščarji so bili znanilci sreče, podgane so bile osovražene. Kuščarji so se držali na zidu kot barvne miniature. Podgane so se skrivale. Včasih zaman.

Sosed na nasprotni strani je bil bolničar na prvem sluzenju. Sedel je na okenski polici in gledal na morje. Toliko časa, dokler mu ni veter zapihal v obraz. *Pozor*, se je zadržal v spalnico, *hindujska pečenka bo zavela!*, in njegov krik je padel skozi ozko stopnišče dremajočemu Parsiju, ki je goste obravnaval s pretirano servilnostjo, na čelo. *Zaprte oči in okna*. Parsi je odprl oči in slabe volje stresel z glavo. Tile prekleti ghorji so prenesli pogled samo z vetrom od zadaj.

Bolničar se je uprl, da bi Burtona spremil k sežigališču. Pred lažno vedoželjnostjo se je treba čuvati, je rekel, potomec očetovih pridig, ki je materino skrb ravno pre-

rasel. Burton je poskusil zapeti hvalnico radovednosti, a je kmalu spoznal, na kako malo razumevanja je naletel z lastnimi izkušnjami – mladost v Italiji in Franciji kot sin nemirneža, internatski čas pa v domnevni domovini. Vendar se je bolničarja dalo vsaj prepričati, da je prestopil Carnac Road, mejo med možgani imperija in njegovo drobovino, kakor je izvedel Burton pri prvem dinnerju v družbi gospôde, ki je polnih ust upravljala cele distrikte, kramarskih sinov iz angleške province, potomcev sodnih izvršiteljev, ki so jih poganske roke nosile iz sence v hlad, bogatejši in mogočnejši, kot so si upali naslikati v najbolj drznih sanjah. Soproge so pedantno kartografirale zemljevid vladajočih predsodkov. Vsak njihov stavek je bil opozorilna tabla, obrobljena s: Poslušajte, mladi mož! Izmere so bile izčrpane in zdaj so si bile gotove, katere besede najbolje ustrezajo Indiji. Podnebje: fatalno, služinčad: omejena, ceste: septične in indijske ženske: vse to skupaj, zaradi česar se jim je, dobro poslušajte, mladi mož!, nujno treba izogibati, pa čeprav se je že etabliralo nekaj slabih navad, kot da od svojih mož ne moremo zahtevati malo morale in samoobvladovanja. Najbolje – pravičnejšega nasveta pač ne boste slišali – najbolje, da se izogibate vsemu tujemu!

Poulična putika. Vsak korak dotik. Burton je moral vedno znova skakati vstran, pozoren je bil na nosače, vlekače, porivače. V morju ljudi je bilo videti samo tovore, velikanske komade, ki so lebdeli in se zibali na vibasto valujočih glavah. Štacune s šaro. Delavnice, same enake delavnice. Trgovci na rogoznicah so si pahljali zrak, za njimi ozki vhodi, ki so vodili v votline, trebušaste kot navada, okužene z muhami. Burton je moral te kramarje skorajda moledovati, naj mu ponudijo kaj naprodaj, in ko so le blagovolili, so mu ponujali najslabšo kakovost, kar so je imeli na zalogi, prisegali na izvirnost blaga, ga ponujali

z lastno prisego, dokler ni sprejel bodalca ali kamnitega božanstva. Potem se je pričelo nategovanje okoli cene, ki ga je vnovič spremljalo vzdihovanje in mrgodenje.

Dialekt te sodrge govoriš že prav dobro, je bolničar pripomnil z rahlim očitkom. Burton se je zasmel: dame od včeraj bi se zgrozile. Gotovo si mislijo, da je deliti jezik isto kot deliti posteljo. Črngrad. Naenkrat pred njima tempelj, mošeja, mnogobarvno lisasta, enobarvno okrašena. Bolničarju se je gabila pokvečena boginja, ki je imela spakast obraz nekajkrat večji kot telo. Vesêli se presenečenja, tole je vsaj zaščitnica mesta, v katerem je doma toliko jezikov, boginja sama pa je nema. Šla sta mimo nagrobnika. Zraven trupla, pokritega z izvezenim zelenim blagom, so na zidu visele gorjače. Magično orodje svetega Babe, jima je razložil čuvaj, posodje iz afriške buče. Garjavi ljudje in nedotakljivi psi. Uveli beračevi udi so bili prekriti s sveto barvo, pokvečena krava zraven je mahala z repom, kratko peto nogo so ji pobarvali oranžno; malo naprej je na odeji sredi ulice, ki je vodila k zadnjemu vhodu v Veliko mošejo, ležal mož brez udov, okoli njega potreseni kovanci kot odpadle kraste črnih koz. Gol temnopolt možakar je oviral promet. Od glave do peta je bil namazan z mastjo in imel čez čelo zavezan rdeč robec. V roki sablja. Ogromna množica se je nabrala ob njegovih nebrzdanih krikih. Pokažite mi pravo pot, se je drl možakar in mahal s sabljo po zraku. Starejši gospod zraven Burtona je nekaj mrmral v brezglasni monotoniji molitve, medtem ko je nagec vihtel sabljo kakor bič in mu je množica postopoma postajala sovražnik. Kaj se tu dogaja, ne razumem, kaj se tu dogaja? Bolničar je počenil Burtonu za hrptom. Nagec se je z iztegnjeno sabljo vrtel v sikajočem vrtincu, dokler se ni spotaknil, sablja mu je zdrknila iz rok, nekaj moških iz množice je planilo nadenj in ga pričelo tepsti in brcati.

Samo da se ne vtakneš, je moledoval bolničar Burtona, saj si postaven, morda tudi močan, a s temi divjaki se ne moreš meriti. Kaj pa, če ga ubijejo? To se naju nič ne tiče!

Dva monsuna, Dick, je rekel bolničar na poti domov, to je povprečna življenjska doba novinca. Nič ne skrbi, ga je potolažil Burton, to gotovo velja samo za tiste, ki živijo preveč previdno in umrejo zaradi obstipacije. Obstipacije? je zamrmral bolničar. Nanjo še pripravljen nisem.

***

1. *Sluga*

Nihče ne bo šel lahije poiskat ob tej uri. Ne v tem sušnem mesecu. V templju bodo bogove zopet moledovali za dež, a kaj lahko on Ganešu sploh še obljubi? Pravzaprav lahko podre šotore, zaklene pisarno, ubeži prahu, a je daleč do njegove spalnice. Papir in pero sta pripravljena. Čeprav ga nihče ne bo iskal. Ne ob tej uri dneva, ne v tem sušnem mesecu. Za opoldanski spanec je preveč nemiren. Navadil se je, da drugih pisarjev, šakalov, ne spusti spred oči. Kako se pulijo za vsako stranko, samo da zavije na ulico, kako ji pretipavajo negotovost, dokler stranka ne počene in naročila ne preda kot prošnjo. Stranka ne bo nikoli opazila, kako jo ti brezčastni podleži prevarajo. Njega se še pazijo, se ga še kanec bojijo. Ne ve, česa naj bi se bali, a njegov glas, trdnejši od telesa, jih ohranja na razdalji. Na svoje prednosti se lahko zanese, na dostojanstven videz, cenjeno ime, spoštovanja vredno starost. Tale dnevni čas, tale letni

čas sta, da bi obupal. Tla se segrejejo in nič se ne premika. Iztegne noge. Vročina se topi na cesti. Lepi se na volova kopita, upira se, da bi šel naprej. Utrujeno ga gonjač udarja, korak za udarcem proti koncu poti.

Mož tamle, sredi ceste. Stranka? Takoj so na preži, visokorasel mož, rahlo sklonjen stoji, spušča in dviguje glavo, ki se s telesom ne upira mnogim rokam, ki ga vlačijo. Mož stoji kot vkopan. Zdajle dviguje glavo. Eden od šakalov stopi iz krdela, drugi mu sledijo. Na miru pustijo moža, ki je višji od njih. Lahija opazuje, kako drugi pisarji z vseznalskimi kazalci kažejo nanj. Visoki mož mu prihaja naproti, obraz, označen z upornim ponosom in redkimi sivimi brki. Lahija ve, da so drugi pisuni tokrat potegnili kratko, čeprav si ležerno zategujejo dhotti okoli pasu in se vedejo, kot da svet pred njimi nima skrivnosti. Tale mož ima gotovo tako željo, da jo lahko izpolni edinole stari lahija.

– Pisma uradom britanskega imperija so moja specialnost.

– Ne bo običajno pismo ...

– Pa tudi pisma Vzhodnoindijski družbi.

– Tudi častnikom?

– Samoumevno.

– Ne sme biti uradno pismo.

– Pišemo, kakor vi želite. Določeno formo pa moramo ohraniti. Gospôda vztraja pri formi. Najmanjša napaka pri zasnovi, najmanjša opustitev pri naslavljanju in pismo ni vredno počene *ane*.

– Veliko bo treba razložiti. Prevezal sem naloge, ki jih nihče drug ...

– Izčrpni bomo, kolikor zahteva zadeva.

– Mnogo let sem mu stal ob strani. Ne le tukaj v Barodi, preselil sem se z njim, ko so ga prestavili ...

– Razumem, razumem.
– Zvesto sem mu služil.
– Nedvomno.
– Brez mene bi bil izgubljen.
– Seveda.
– In kako mi je povrnil?
– Plemeniti povrnejo z nehvaležnostjo.
– Življenje sem mu rešil!
– Smem povprašati, na koga je naslovljeno pisanje?
– Na nikogar.
– Na nikogar? To pa ni običajno.
– Na nobeno določeno osebo.
– Razumem. Pismo hočete uporabiti večkrat?
– Ne. Ali pač, že. Ne vem, komu naj izročim pismo. Vsi Angreziji v mestu so ga poznali, tega je že dolgo, morda predolgo, ne vem, nekaj jih je gotovo še v Barodi. Danes zjutraj sem šele zagledal poročnika Whistlerja. Peljal se je mimo v kočiji, eni teh novih s polovico strehe iz usnja, lep voz. Skoraj bi me povozil. Poročnika Whistlerja sem takoj spoznal. Nekajkrat je bil pri nas. Tekel sem za vozom, kmalu se je moral ustaviti. Vprašal sem kočijaža.

– In?
– Ne, je rekel, tole je kočija polkovnika Whistlerja. Nisem se zmotil. Moj gospodar se je norčeval iz njegovega imena.

– Torej bova pisala polkovniku Whistlerju!
Kot demonstracijo svoje pripravljenosti odpre lahija posodico s črnilom, vzame v roko pero, pomoči, za pokušino popraska, se nagne za nekaj vrstic naprej in zastane. Prah, ki ga je prišlek dvignil, se je posedel. Iz smeri boleče svetlobe, kamor lahija noče več mežikati, prične zastajajoči glas svojo pripoved. Iz domnev nastanejo namigi, iz namigov obrisi, iz obrisov osebe, iz neznancev nastanejo